

Jiří Endrys – devadesát let

Doc. MUDr. Jiří Endrys, CSc., (vpravo) společně s prof. H. Sievertem při příležitosti workshopu Pracovní skupiny intervenční kardiologie CKS v dubnu 2015 v Hradci Králové

Když jsem před deseti lety u příležitosti osmdesátých narozenin prohlásil, že je pro všechny spolupracovníky, kolegy a přátele, kteří potkávají stále svěžího a aktivního Jiřího Endryse, neuvěřitelné, že dovrší své osmdesáté narozeniny, platí toto prohlášení ještě více, pakliže konstatujeme, že doc. Jiří Endrys, CSc., v tomto roce oslaví devadesáté narozeniny.

Jiří výrazně ovlivnil několik generací invazivních kardiologů v Československu, ale i v zahraničí. I když v současné době katetrizační laboratoř navštěvuje o něco méně často než v minulosti, stále svou fyzickou a psychickou kondicí, pracovní činností a stále novými nápady překvapuje a často zahanbuje své podstatně mladší kolegy. Stále je nejpravidelnějším a aktivním účastníkem všech odborných akcí pořádaných naší klinikou. V našich uších často rezonuje jeho známá věta: „Dyť je to úplně jasný!!“

Jiří Endrys se narodil 25. 12. 1925 v Jičíně. Během druhé světové války studoval Reálné gymnasium v Hradci Králové. V mládí vydatně sportoval, vynikal v krasobruslení a zvláště pak v tenise, kde úspěšně reprezentoval Československo v juniorských a akademických kategoriích. Vřelý vztah ke sportu má Jiří dosud, intenzivně sleduje všechny významné světové turnaje v tenise a má o nich dokonalý přehled. Další velkou láskou Jiřího Endryse je vážná hudba.

Jako student gymnasia, v rámci pracovního nasazení za války a po celou dobu studií na lékařské fakultě pracoval v ústavu patologické anatomie u profesora Fingerlanda. Věnoval se sérologii, virologii, „vyráběl“ heparin a prováděl další experimenty. Měl podíl na průkazu epidemie skvrnitého tyfu, která na našem území propukla na konci 2. světové války. Před nástupem na čerstvě otevřenou Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Hradci Králové provedl více než sto pitev.

Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Hradci Králové absolvoval v roce 1950. Od tohoto okamžiku začíná další dobrodružství lékařské, výzkumné a pedagogické práce Jiřího Endryse. Po výpomoci na obvodě v Orlickém Záhoří pracoval v letech 1950–1956 jako sekundární lékař a později jako odborný asistent na Interní klinice LF UK v Hradci Králové. V letech 1956–1958 byl odborným asistentem I. interní kliniky LF UP Olomouc. V roce 1959 se vrátil do Hradce Králové jako ordinář kardiologického střediska a později Kardiologické kliniky FN Hradec Králové, kde pracoval do roku 1969. V letech 1969–1975 pomohl založit oddělení invazivní kardiologie a dále v letech 1985–1990 a 1992–2000 pracoval jako konzultant při Department of Cardiology, Chest Diseases Hospital v Kuwait City. V letech 1991–1992 působil jako „visiting professor“ na pracovišti Institut für Kardiovaskuläre Diagnostik, Charité v Berlíně. Krátce během války v Kuvajtu v roce 1990 a následně od roku 2002 až dosud pracuje jako konzultant Oddělení intervenční kardiologie I. interní kardiologické kliniky FN Hradec Králové.

V roce 1954 složil atestaci I. stupně z vnitřního lékařství, v roce 1955 obhájil kandidátskou disertační práci a v roce 1969 složil atestaci II. stupně z vnitřního lékařství. Habilitace a obhajoba doktorské práce mu v roce 1967 a 1969 byla děkanem lékařské fakulty z politických důvodů zamítnuta. Proto až v říjnu 2005 obhájil habilitační práci „Invazivní hemodynamické metody“ a byl jmenován docentem pro obor vnitřní lékařství.

Jiří Endrys je autorem řady originálních metod a patentů. Jeho osobnost charakterizuje, že již krátce po nástupu na Interní kliniku FN Hradec Králové zavedl metodu jaterní biopsie. Světovým prvenstvím v roce 1952 bylo zavedení perkutánní biopsie parietální pleury. Asi největší věhlas mu přineslo rozpracování metodiky transseptální punkce a levostranné katetrizace (1960) s její bezpečnou modifikací (1994). Transseptální jehlu podle Endryse vyrábí firma Cook. Rozpracoval metodiku katetrizace batolat (1965) a metodu měření LP zkratů pomocí barvivových dilucí (1970). Je autorem metody perkutánní biopsie perikardu (1988) a terapeutické embolizace pomocí odpoutatelného balonku (1989). Vypracoval originální metodiku měření zkratů a regurgitací pomocí termodiluce včetně vývoje sondy, snímacího zařízení a počítačového programu (1995). V současné době probíhá proces k získání CE certifikace. Zavedl novou koaxiální metodu měření obstrukce výtokového traktu levé komory (1998). Zcela originální je metoda rozlišení chronické tromboembolické a primární

plicní hypertenze průkazem bronchopulmonálních kolaterál. Jeho hlavním dlouholetým spolupracovníkem a přítelem je prof. MUDr. Leo Steinhart, DrSc., se kterým spolupracoval na řadě objevů i v každodenní klinické praxi.

Jiří Endrys je autorem nebo spoluautorem 140 publikací, tří monografií a dvou filmů. Je rovněž autorem devíti patentů. Přednesl mnoho významných odborných přednášek.

O své znalosti a zkušenosti se Jiří Endrys vždy velmi rád dělil, většina významných československých invazivních kardiologů v šedesátých až osmdesátých letech minulého století prošla školením v katetrizační laboratoři u Jiřího Endryse. Pomohl v „rozjezdu“ řady katetrizačních laboratoří v Československu. Školil lékaře a pomáhal katetrizačním laboratořím v Polsku (Varšava), NDR (Berlín, Erfurt, Lipsko), NSR (Tübingen, Heidelberg), Velké Británii (tři pracoviště v Londýně), Rakousku (Vídeň) a Egyptě (Káhira). V současné době pokračuje v předávání svých zkušeností všem lékařům I. interní kardioangiologické kliniky FN Hradec Králové.

Rozsah aktivit Jiřího Endryse je obrovský, naštěstí stále pokračující, a nelze ho zcela vtěsnat do krátkého článku. Hlavně však nelze ve zkratce interpretovat ducha a „know-how“, které předal v každé katetrizační laboratoři, kterou prošel. Přes všechny nové techniky a metody,

ktelé zavedl, je hlavním odkazem Jiřího Endryse to, že práce invazivního kardiologa musí být precizní, že nemá smysl provádět katetrizační měření a intervence, pokud nejsou provedena přesně, zvláště nyní, v éře kvalitních ultrazvukových přístrojů, CT a magnetické rezonance. Charakteristická je jeho často vyřčená věta: „Dyť nás to nic nestojí, pracovat přesně, jen trochu času a přemýšlení.“

Milý Jiří,

za sebe i za své kolegy Ti přeji k Tvým 90. narozeninám vše nejlepší, zdraví, spokojenost a stálou pracovní vitalitu, abychom se na Tebe dále mohli obracet o radu, pokud se dostaneme do úzkých. Abychom za svými zády při katetrizaci cítili spokojené oddychování, pokud pracujeme dobře, ale hlavně skřípění zubů a nespokojené pocházení v okamžiku, kdy se Ti naše práce nelíbí, abys co nejdéle zůstal nekompromisním zrcadlem našeho konání.

*Doc. MUDr. Josef Štásek, Ph.D,
I. interní kardioangiologická klinika, Lékařská fakulta
Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice Hradec Králové,
e-mail: stasek@fnhk.cz*